



Науково-методичне забезпечення підготовки спортсменів в адаптивному спорті

Розторгуй М. С.

Львівський державний університет фізичної культури, Львів, Україна

Вступ. На сьогодні для адаптивного спорту як виду соціальної практики, який спрямований на задоволення потреб осіб з інвалідністю як членів суспільства у самоактуалізації та реалізації своїх можливостей в умовах змагальної діяльності, характерним є реалізація цільово-результативної спрямованості [1, 4]. Орієнтація на досягнення максимально можливого спортивного результату реалізується із суттєвою специфічністю впорядкованості суперництва відповідно до ідеологічних основ кожної з його складових частин, що висуває специфічні вимоги до системи підготовки спортсменів з інвалідністю [1, 2]. Однією із умов ефективного функціонування системи підготовки спортсменів у адаптивному спорті є відповідність рівня науково-методичного забезпечення підготовки спортсменів потребам практики спорту, що пов'язано з необхідністю забезпечити в процесі підготовки урахування рівня збережених рухових можливостей, специфічних особливостей забезпечення рухової діяльності спортсменів з інвалідністю та корекційно-реабілітаційну спрямованість засобів [4].

Аналіз науково-методичної літератури з даної проблематики свідчить про наявність великої кількості наукових досліджень, які присвячені певним аспектам підготовки спортсменів різних нозологій у різних видах спорту. Разом з тим, сучасний стан розвитку адаптивного спорту та рівень досягнень спортсменів з інвалідністю потребують узагальнення наукового знання щодо підготовки спортсменів в адаптивному спорті.

Тому, **метою** дослідження є виявлення особливостей науково-методичного забезпечення підготовки спортсменів в адаптивному спорті.

Завдання дослідження:

1. Систематизувати наявне наукове знання щодо підготовки спортсменів в адаптивному спорті.
2. Виявити проблемне поле науково-методичного забезпечення підготовки спортсменів в адаптивному спорті.



Матеріал і методи дослідження. Для вирішення поставленої мети було використані наступні методи: аналогія, аналіз, синтез, абстрагування, індукція, екстраполяція, порівняльно-історичний метод, ретроспективний метод. Протягом дослідження проаналізовано 257 спеціалізованих видань науково-методичної літератури та всесвітньої інформаційної мережі Інтернет, серед яких 85 робіт закордонних авторів.

Результати дослідження та їх обговорення. Основні результати наукового пошуку щодо особливостей підготовки спортсменів в адаптивному спорті дозволяють систематизувати наявне знання відповідно до об'єктів дослідження у чотири основні блоки.

Перший блок знань об'єднує результати досліджень, які спрямовані на виявлення різних аспектів підготовки спортсменів певних нозологічних груп в окремих видах спорту. Більшість досліджень щодо підготовки спортсменів в адаптивному спорті присвячені переважно видам спорту, що культивуються в міжнародному олімпійському русі та адаптовані до нозологічних особливостей спортсменів з інвалідністю [1, 2, 6].

Дослідження з другого блоку спрямовані на виявлення особливостей науково-методичного, матеріально-технічного, медико-біологічного забезпечення системи підготовки спортсменів у адаптивному спорті [2, 5].

В третій блок увійшли знання щодо особливостей побудови багаторічної підготовки спортсменів з інвалідністю. При цьому, наукове знання даної проблематики характеризується наявністю протиріч у думках науковців. Традиційний погляд на побудову багаторічної підготовки передбачає використання теоретико-методичних положень загальної теорії підготовки спортсменів в підготовці спортсменів у адаптивному спорті. Специфічний погляд науковців передбачає виділення етапів багаторічної підготовки спортсменів в адаптивному спорті на основі об'єктивно існуючих закономірностей становлення спортивної майстерності спортсменів різних нозологічних груп [3]. Разом з тим, обґрунтування кількості етапів та закономірностей становлення спортивної майстерності спортсменів з інвалідністю серед науковців має дискусійний характер.

Необхідно відзначити, що у структурі наукового знання щодо підготовки спортсменів в адаптивному спорті наявний окремий (четвертий) блок досліджень щодо систем підготовки спортсменів Спеціальних Олімпіад. Оскільки ідеологічна складова підготовки спортсменів Спеціальних Олімпіад відрізняється від ідеології інших складових адаптивного спорту, системи підготовки спортсменів має соціально-орієнтовану спрямованість [4].



Незважаючи на спроби науковців обґрунтувати систему підготовки спортсменів в адаптивному спорті, у практиці спорту їхня підготовка переважно характеризується відсутністю адаптації положень загальної теорії підготовки спортсменів відповідно до специфічних особливостей спортсменів з інвалідністю. Механічне перенесення теоретико-методологічних положень підготовки спортсменів у олімпійському спорті в адаптивний спорт, що є наслідком відсутності комплексних наукових досліджень проблематики підготовки спортсменів з інвалідністю в різних видах спорту та наявності великої кількості протиріч у системі наукового знання, не тільки може спричинити зниження працездатності, бути небезпечним для здоров'я осіб з інвалідністю, а й може спричинити обмеження спортивного довголіття та можливості реалізації спортивного потенціалу осіб з інвалідністю в процесі досягнення максимального можливого результату.

Висновки. На основі аналізу науково-методичної літератури проведено систематизацію наявного наукового знання щодо підготовки спортсменів в адаптивному спорті в чотири блоки: підготовка спортсменів певних нозологічних груп в окремих видах спорту; особливості науково-методичного, матеріально-технічного, медико-біологічного забезпечення системи підготовки спортсменів у адаптивному спорті; побудова багаторічної підготовки спортсменів в адаптивному спорті; система підготовки спортсменів Спеціальних Олімпіад. Незважаючи на велику кількість досліджень у практиці спорту підготовка спортсменів з інвалідністю переважно характеризується механічним перенесенням теоретико-методологічних положень підготовки спортсменів у олімпійському спорті в адаптивний спорт.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з виявленням загальних закономірностей становлення спортивної майстерності спортсменів різних нозологічних груп в різних структурних утвореннях тренувального процесу.

Список використаної літератури.

1. Брискин Ю.А., Евсеев С.П., Передерий А.В. *Адаптивный спорт*. М.: Советский спорт, 2010. 316 с.
2. Баряев А.А., Евсеев С.П., Мишарина С.Н. и др. Особенности научно-методического сопровождения процесса подготовки спортсменов-паралимпийцев. *Теория и практика физической культуры*. 2008. №3. С. 13-17.
3. Передерий А.В., Розторгуй М.С. Теоретико-методичні підходи до періодизації багаторічної підготовки спортсменів у адаптивному спорті. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2016. № 1. С. 91-95.
4. Передерий А.В. *Теоретико-методичні основи спортивного руху Спеціальних Олімпіад: автореф. дис. д-ра наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.01 «Олімпійський*



і професійний спорт». Львів. держ. ун-т фіз. культури. Львів, 2014. 40 с.

5. Шелков О.М., Степыко Д.Г. Теоретический анализ и систематизация организационно-методических и научных положений системы подготовки спортсменов-паралимпийцев. *Адаптивная физическая культура*. СПб., 2013. Вып. 2. С. 44-50.

6. Юламанова Г.М. *Система спортивной подготовки высококвалифицированных фехтовальщиков с нарушениями функций спинного мозга в олимпийском цикле: автореф. дис. докт. пед. наук: спец. 13.00.04 „Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки, оздоровительной и адаптивной физической культуры”*. М., 2013. 21 с.